

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22/II. Tel. 62-75
 Gorško uredništvo in uprava:
 Gorica, Riva Piazzutta 18
 Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:
 mesečno L 63 (za inozemstvo L 100). — Poštni
 čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 14

Gorica - Trst, 8. aprila 1949

Izhaja vsak petek

Slov. dem. zveza in srednji sloj

Srednji sloj slovenskega naroda na splošno, še posebej pa na Tržaškem in Gorškem, sestavljajo samostojni obrtniki, mali trgovci, mali podjetniki, nameščenci in uradniki vseh vrst.

Zakoni svobodnega gospodarstva povzročajo, da ta sloj nastaja in rase zlasti v mestih. Zaradi tega ga pogosto označujemo z imenom »meščanstvo«. Tisti, ki jim je iz posebnih političnih vzrokov socialna plast zlasti trn v peti, uporabljajo zanjo psovko »buržoazija«.

Srednji sloj, meščanstvo ali buržoazija je neobhodno potrebna socialna, gospodarska in kulturna sestavina vsake skladne narodne skupnosti. Narodu, ki ne pozna velikega podjetništva, daje prav socialno zdrav in trden srednji sloj potrebno gospodarsko silo in odpornost, da more vzdržati in se ohraniti. To velja zlasti za tako izpostavljen področja, kakor je naša.

Meščanstvo je dalje pri vsakem narodu hrbenica in nosilec prave narodne zavesti in vsakega napredka. Zaradi svoje gospodarske neodvisnosti, ki mu omogoča stalni stik s svetom in splošnim razvojem, je srednji sloj tisti svobodni element, ki preprečuje, da bi ves narod postal plen reakcionarnih vplivov z leve in z desnice.

Iz istega vzroka je slovensko meščanstvo bilo — ali bi vsaj moralo biti — pospeševalec kulture, omike in duhovnega napredka. S tem je opravljalo bistveno nalogo pri splošnem razvoju slovenskega naroda ter bilo v marsičem temelj tega razvoja.

Morda nikjer med Slovenci ni bila ta vloga srednjega sloja tako vidna kakor prav tukaj. Slovenski obrtnik, slovenski trgovec, slovenski podjetnik, slovenski nameščenc in uradnik je bil tisti, ki je s svojim delom in svojo zavednostjo ustvarjal gospodarske, socialne in kulturne temelje za ohranitev slovenstva v teh obrobni predelih naše zemlje.

Gospodarske ustanove, ki so jih postavili na noge ti ljudje; šole, ki jih je vzdrževala njihova požrtvovalnost; kulturne ustanove vseh vrst, ki so pred prvo svetovno vojno v Trstu in drugod tako cvetele; pogumno javno izpovedovanje slovenstva ob vsaki priliki in ob vsaki nevarnosti — te stvari so slovenstvo na tem področju zadržale tako, da ga dvajset let fašizma in šovinizma ni moglo izkoreniniti.

Slovenski srednji sloj je bil tisti, ki je s svojim vzgledom in svojim delom dal poguma slovenskemu malemu človeku, da se je kljub vsem naskokom držal svoje narodne skupnosti. Gospodarski uspehi slovenskega obrtnika, trgovca in nameščenca so tudi slovenskega proletarca takaj bodrili in opominjali, da je s pogumom in delavnostjo mogoče vsakemu Slovencu uspeti in obstati.

Povrh tega je slovensko meščanstvo, ki je v Trstu in drugod bilo prisiljeno živeti v vsakdanjem stiku s tujim

narodom, temu v dejanju dokazovalo, da smo Slovenci samostojen, zrel, sposoben in omikar narod. Tako nam je od tujca naravnost izsiljevalo priznanje o pravici do življenja in obstanka.

Fašizem in komunizem sta se pomena srednjega sloja za ohranitev slovenstva na tej zemlji dobro zavedala. Zaradi tega sta najprej in z vso silo udarila po njem.

Fašizem ga je skušal gospodarsko, socialno in človeško uničiti. Zatalar in ropal je slovenske gospodarske ustanove in posameznike. Vzel je slovenskemu meščanstvu sleherno možnost za kulturno izživljanje in uveljavljanje in s tem možnost za zdrav vpliv na vse slovensko narodno življenje. S krivičnim političnim razlikovanjem, poniževanjem in preganjanjem je skušal vživati v slovenski srednji sloj malodušje in obup, da bi zapustil svoje mesto, s čimer bi slovenski narod na Primorskem izgubil hrbenico.

Pogum, s katerim je večina slovenskega meščanstva tem brezobzirnim težnjam fašizma nasprotovala, je slovenskemu srednjemu sloju ne le v čast, marveč mu daje pravico, da dobi v naši narodni skupnosti spet tisto mesto in tisto spoštovanje, ki mu gre.

Komunizmu je slovenski srednji sloj bil najbolj na poti pri njegovih prizadevanjih za socialno, gospodarsko in človeško izenačevanje ter za sužnjevanje slovenskega naroda. Ker je njegovo borbenost proti vsakemu raznarodovanju — in komunizmu ni nič drugega kakor politično in socialno raznarodovanje — poznal, ga ni skušal naravnost likvidirati, kakor se je to zgodilo drugod, pač pa je napel vse sile, da bi ga zmešal, razkrojil ter ga duhovno in gospodarsko sproletariziral.

Dva največja sovražnika slovenstva, fašizem in komunizem, sta se torej z vso silo spravila na uničenje slovenskega srednjega sloja na tem področju. To nam bolj kakor vse drugo dokazuje, kako pomemben je ta sloj za ves narob in za njegovo bodočnost.

Slov. demokratska zveza se te resnice dobro zaveda. Za svoja glavna cilja si je postavila ohranitev in utrditev slovenstva na teh tleh ter doseganje socialne pravičnosti v svobodi, mirnem razvoju in skladnem sodelovanju vseh slojev našega ljudstva. Niti enega niti drugega ne bi mogla ustvariti, če bi puščala v nemar naš srednji sloj in njegove koristi.

Nič manjšo skrb kakor slovenskemu delavcu in slovenskemu kmetu je zaradi tega v svojem programu in v svojem delu posvetila slovenskemu srednjemu sloju.

Prav slovenskemu obrtniku, slovenskemu trgovcu, slovenskemu nameščencu in slovenskemu uradniku hoče zagotoviti tak politični in gospodarski položaj ter razvoj, ki mu bo omogočal, da bo v slovenski narodni skupnosti imel spet tisto mesto in vlogo, katero mu določajo neizprosni zakoni narodnega

Občni zbor Slov. demokratske zveze

dokaz enotnosti demokratičnih tržaških Slovencev v borbi za demokracijo, svobodo in mir na Svobodnem tržaškem ozemlju

3. aprila 1949 je važen mejnik v zgodovini tržaških Slovencev. Občni zbor SDZ je zaključil pripravljeno dobo prizadevanj tržaških demokratičnih slovenskih politikov po ustvaritvi trdnega narodnega zastopstva. SDZ je tega dne dobila demokratično izvoljeno vodstvo, ki bo uspešno vršilo svojo nalogo, nastlanjajoč se na poverjeno zaupanje najširših slojev našega delovnega ljudstva in ljudskega razumnosti.

150 navzočih delegatov je dokazalo, da so se tržaški Slovenci v bratski slogi misli in dejani združili pri novem delu za splošni napredek tržaških Slovencev in našega ponosnega svobodnega Trsta. Končno je občni zbor SDZ dokazal, da so vsa natolcevanja o slavokomunizmu na naših tleh le premetena laž, ki danes verjetno več ne gane nobenega treznega političnega opazovalca naših domačih prilik. Slovenci na STO-ju hočejo v okrilju SDZ korakati po poti demokracije in z doslednim zagovarjanjem vseh demokratičnih svobod in z največjo neizprosnostjo ruvati z naših na-

rodnih tal še zadnje ostanke komunističnega plevela, ki je doslej za tuj račun oviral našo narodno rast v duhu naših preizkušenih demokratičnih narodnih izročil.

Zato bodo naši zapadni zavezniki, ki jim je zaupana bodočnost in svoboda našega ljudstva, odslej vedeli, kje je zakonito zastopstvo demokratičnih koristi slovenskega človeka na Tržaškem; domači demokratični italijanski krogi pa se bodo mogli v primeru občutene potrebe obrniti na nas pri izgrajevanju nove bodočnosti našega svobodnega ozemlja in pri ustvarjanju njegove nove zgodovine, v znamenju tisočletnega koristnega sodelovanja obeh tržaških narodnostnih skupin, ki sta z združenimi močmi bistveno prispevali k razvoju naše luke.

Nekoliko pred deseto uro je predsednik dr. Josip Agneletto otvoril občni zbor in s toplimi besedami pozdravil vse navzoče, prav posebno zastopnike SDZ iz Gorice in zastopnike Slov. krščansko socialne zveze iz Trsta. Predsednik je nato podal svoje izčrpno poročilo.

Predsedniško poročilo

dr. Josipa Agneletta

Program zveze

Slovenska demokratska zveza je nastala kot skrajni odpor proti komunizmu in zaslužjevanju našega naroda. Iz golega idealizma in požrtvovalnosti, da ustavimo razdirajoči val, smo pričeli svoje delo v času vsemogočnega komunističnega terorja, ko smo stavili na tehnično vse — tudi svoje življenje — Andrej Uršič je dokazal, ne za čast, ne za denar in tudi ne za korito, ampak za ohranitev našega naroda, na njegove ideale, za njegove pravice.

Se pred letom smo se morali skrivati po Trstu. Danes je zlomljen strah, za nami so Opčine, Prešernova proslava, pustna prireditev v Rosettju. Tisoč in tisoč so se udeležili teh prireditev.

Trst je postal Piemont slovenskega in jugoslovenskega demokratskega gibanja. Ne to, kar vidite od blizu, ampak to, kar vidijo v nas milijoni in milijoni naših bratov, to šteje, v tem je naš

obstanka. Zaradi tega se že in se bo zlasti v bodoče borila proti rdeči razredni demagogiji, ki hoče srednji sloj zasovražiti pri našem narodu s tem, da ga prikazuje kot škodljivca, zajedavca in izkoriščevalca.

Naša stranka je edina slovenska politična skupina, ki si upa to svoje prepričanje in ta namen odkrito povedati in ga v dejanju uveljavljati.

Spričo vsega tega je več kakor jasno, da slovenskemu meščanstvu, naj pripada kateri koli socialni plasti, ni mesta drugje kakor v gibanju, ki se edino odkrito bori za njegovo pravico v slovenskem narodu in v življenju!

uspeh. Ob Adriji smo prižgali baklo svobode, ki je kažipot in vzpodbuda vsem demokrat. Slovincem in Jugoslovanom v borbi za življenje, odrešenje in svobodo.

SDZ je zgrajena na načelih, ki ostanejo tudi v bodočnosti grašni stebri našega gibanja. Vse slovensko in slovensko življenje bo po zlomu komunizma slonelo na principih, ki smo jih postavili kot osnovo pred dvema letoma:

1) Demokracija: svoboda človeka in enakopravnost vseh slojev in stanov, ne pa nadvlade enega sloja nad drugim, ki vodi v suženjstvo in ruši harmonijo narod sestavljajočih plasti; iz demokracije izvira svoboda vere, cerkve in izvrševanja cerkvenih obredov.

2) Naše gibanje sloni na narodnem principu. Ohranitev in napredek naroda kot na krvnem sorodstvu, jeziku in značaju in običajih zobliskovane socialne celote je eden glavnih ciljev našega gibanja.

3) Socialna pravica: zaščita revnih in slabotnih pred zatiranjem privatnega in državnega kapitalizma; komunistična država ne brani delavca pred državnim kapitalizmom.

4) Dvig samozavesti delovnega človeka: zlasti delavca in uradnika, ki ne smeta biti živ stroj, ampak duša dela zainteresiranega na produktu svojega dela s soudeležbo na dobičku večje produkcije, kar je absoluten predpogoj za zvišanje produkcije in dobrih.

4) Kmeti bodi na svoji zemlji svoj gospod, svobodni gospodar zemlje in njenih pridelkov; združništvo mora zopet postati oblika gospodarske organizacije našega ljudstva. Veleposestva, privatna ali državna, so ostanek fevdalizma in anahronizem v ser-

danji družbi. Pri nas veleposestev ni.

5) Privatna pobuda je predpogoj za gospodarski napredek človeštva; ona pa je mogoča le v takem družabnem redu, kjer vladajo svoboda poedincev in kjer je zajamčena privatna lastnina na premečinah in nepremičninah.

6) Svoboda trgovine je v dobi tako močno naraščajočega človeštva potrebna za lažjo prehrano. Carinske meje zlasti iz fiskalnih potreb morajo pasti, izvzemši na luksuzne predmete.

7) Boj birokraciji, ki ovira napredek; boj korupciji kot socialnemu zlu.

8) Samo do poštenega zaslužka ima človek pravico.

V teh idealih ni gospodarskega liberalizma in liberalizma sploh, ampak le demokracija in socializem. Je to program, ki dela čast SDZ, program, ki je v stanu z evolucijo dvigniti naš narod iz sedanjega kaosa in po-manjkanja.

Človek ni suženj materializma

Človek se mora zopet začeti zavedati svojega dostojanstva. Poštenost, strpnost, medsebojno spoštovanje in ljubezen bo rešilo človeštvo, ne pa sovraštvo, zavist, vohunstvo, ki ga pridiga in širi komunizem. To so sadovi zlega, — ne dobrega in poštenega, tujj našemu narodu in vsemu kulturnemu svetu.

Človek ni produkt materije in suženj materializma, ni slepo orodje, kakor ga je hotel ponizati in degradirati komunizem. Človek je najvišje bitje vesolja, stva, poklican, da vlada svet in si podvrže materijo. Zato se mora zavedati svojega poslanstva, ki ga ima v zgodovini sveta.

Borba med Vzhodom in Zahodom

Danes preživlja človek najhujšo moralno in socialno krizo.

Zato giganška borba dveh svetov, kakor jo še ni videla zgodovina, borba za to: ali naj se vlada svet po načelih demokracije in krščanske etike, ali po načelih komunizma, ki vidi v človeku le številko, le živ stroj, ki je ponizal množice delovnega ljudstva na maso, ki mora slepo ubogati, delati in molčati in kvečjemu hvaliti skupino ljudi, ki so se z zvijačo in terorjem polastili državne oblasti. Zato je postulat samoohrane demokratičnega sveta, da se ta končno združi v boju proti internacionalnemu komunizmu, ker se posamezne države težko branijo.

Smo v času zrakovplove, radia, televizije. Pojem daljave in družavnih mej je okrnjen. Človeštvo sil v večje državne in družabne organizacije. Celi kontinenti se organizirajo. Na vidku so združene evropske države. Vse to stremi za izločenjem vojne, za obrambo proti onim, ki hočejo podjarmiti svojim totalitarnim teorijam cel svet, za zajamčenjem trajnega miru, ki je predpogoj za ohranitev človeštva.

Svetovno prebivalstvo se grozno ničavo množi. Od 1911 do danes se je pomnožilo od 1,600.000.000 na 2,200.000.000. Le z združenimi močmi za velike podvige se

Od srede do srede

31. MARCA: Sirska vojska je izvedla desničarski državni udar. — Dosedanega sovjetskega po-veljnika v Nemčiji, maršala Sokolovskega, so postavili za namestnika vojnega ministra. Njegov naslednik v Berlinu je neznan; general Čujkov. — Amerika in Finska sta podpisali sporazum o letalskem prometu, po katerem bodo ameriška letala lahko pristajala na Finskem. — UNRRA, prva organizacija za pomoč državam prizadetim po vojni, je uradno prenehala z delom. Razdelila je skoraj za 4 milijarde dolarjev podpor v blagu in denarju. — Argentinske oblasti so prijete sovjetskega zdravnika Matvejeva, ki je vodil obsežno vohunsko organizacijo za vso južno Ameriko. — Ameriška vlada je sklenila, da bodo odslej tudi nemške izgnance iz vzhodnih držav smatrali za begunce in jim dovolili priselitev v USA. — Sovjeti so obtožili mednarodno begunsko organizacijo IRO, da »dobavlja zahodnim kapitalističnim državam cenene sužnje«. — Anglija in Francija sta prepovedali izvoz žit v Sovjetijo in njene podložnice vse blago, surovine in stroje, ki bi lahko služili vojaškemu ojačenju teh držav.

1. APRILA: Komunistični Makedonci iz Grčije, Jugoslavije in Bolgarije so ustanovili skupno »Narodno osvobodilno fronto«, ki se bo seveda borila proti Titu. — Velika Britanija je morala zapreti še en svoj konzulat v Španiji. — Sovjetska zveza uradno protestira proti Atlantski obrambni pogodbi, češ da je ne-padalna, da krši ustavo Združenih narodov, da nasprotuje sporazumom v Jalti in Potsdamu ter zavezniškima pogodbama med Sovjeti ter Francijo in Britanijo. — Turčija v morebitni vojni med Sovjeti in Zahodom ne bo nevtralna, temveč se bo borila ob strani demokratičnih držav, izjavlja njen zunanji minister Sarak. — Zastopstvo kitajske nacionalne vlade je dopotovalo v Peking na mirovna pogajanja s komunisti. — Ameriška vlada je raznim komunističnim zastopstvom, ki so se udeležili tako imenovane »znanstvene in kulturne konference za mir v New Yorku« sporočila, da morajo takoj odpotovati domov. — Grški notranji minister izjavlja, da bodo vse komuniste, ki delajo za odcepitev Makedonije, sodili zaradi veleizdaje.

2. APRILA: Marshallov načrt je ustavil pohod rdečega totalitarizma proti Zahodu in postavil prvi kamen za Združeno Evropo, Atlantska zveza pa pomeni najvažnejši korak do mira, čigar usoda se bo odločila še letos, izjavlja britanski zunanji minister Bevin v Washingtonu. — Po sporu med Titom in Kominformom je v Jugoslavijo pribežalo več tisoč ljudi iz kominformističnih držav zaradi preganjanja, ki divja ondi, trdi srbski notranji minister Penezić. — Poljska rdeča vlada je s prazno pretvezo večini ameriških podpornih organizacij na Poljskem onemogočila nadaljnje delo. — Razmerje Sovjetov do Zghoda bi se do dna izpremenilo, če bi Rusom dovolili svobodno potovati v tujino, tujcem pa v Sovjetsko zvezo, izjavlja bivši britanski ministri strski predsednik Churchill. — Velike slovesnosti v proslavo zlate maše papeža Pija XII. v Rimu in po vsem svetu. — Začetek mirovnih pogajanj med kitajskimi komunisti in nacionalisti v Pekingju. — Zunanji mi-

nistri držav, ki so sklenile Atlantsko pogodbo, odločno zavračajo sovjetske trditve, da bi bila pogodba napadna ter naperjena proti Sovjetski zvezi. — Samo Združene države s svojim letalstvom in atomsko bombo lahko ustavijo sovjetski pohod v zahodno Evropo, sodi zunanje politični strokovnjak ameriške republikanske stranke, Dulles. —

3. APRILA: V prvem letu komunistične vladavine na Češkem je zapustilo mesta in ostalo v tujini 70 odstotkov vseh češkoslovaških poslancev in konzulov. — Zunanji ministri zahodnih držav so v celoti odobrili besedilo Atlantske obrambne pogodbe. — V Švici so obsodili komunističnega poslanca Wooga, ker je po neveril 5000 švicarskih frankov, namenjenih poljskim vojnim sirotam. — Albanska vlada zahteva od Tita izročitev številnih albanskih državljanih, ki so se pred Kominformom zatekli v Jugoslavijo. — Sovjetski radio ostro napada italijanskega vojnega ministra Pacciardija, ker se vedno deli odlikovanja častnikom in vojakom za junaško vojskovanje v Rusiji in drugod. — Grška vojska je prve tri mesece letos pobila nad 4000, zajela pa kakih 6000 komunističnih upornikov. — Bivši jugoslovanski kralj Peter II je dopotoval iz Aten v Anglijo.

4. APRILA: Začetek občinskih volitev v Angliji, ki bodo pokazale, koliko zaslabje ima še v ljudstvu sedanja delavska vlada. — Portugalski zunanji minister De Mata je izjavil v Washingtonu, da je Atlantska obrambna pogodba nepopolna, ker niso povabili tudi Španije. — Kitajski komunisti in njihovi prirepiški izjavljajo, da se bodo v morebitni vojni med Vzhodom in Zahodom borili na Sovjetski strani. — Sovjetska poslanica na Danskem in Norveškem sta znova uradno protestirala proti pristopu teh držav v Atlantsko zvezo, in sicer po Hitlerjevo — ob dveh zjutraj. — V Buenos Airesu so neznanici ubili dva funkcionarja komunistične partije baje zaradi notranjih sporov, ker je tudi v argentinski partiji precej »titovcev«. — Švicarji bodo do zadnjega diha branili svojo čast, svobodo in neodvisnost, če bi jih kdo napadel, je izjavil obrambni minister Kobelt. — Sovjetskega gospodarskega diktatorja, predsednika državne komisije za načrtno gospodarstvo Voznesenskega, so, kakor vse kaže, odstavili tudi kot člana politbiroja bolševiške partije. — Začetek razprave proti skupni madžarski kominformistični vohunov v Novem sadu.

5. APRILA: Hudi boji v gorovju Gramos med grško vojsko in med komunističnimi uporniki, ki so tja navallili iz Albanije. — Ameriški senat je prepovedal pošiljati sleherni pomoč v tistih del Kitajske, ki ga imajo v rokah komunisti. — Anglija in Titova Jugoslavija sta sklenili trgovski sporazum, po kateremu bosta v petih letih druga drugo prodala raznega blaga za 200 milijonov funtov šterlingov (400 milijard lir). — Spremembe v poljski komunistični vladi, gotovo zaradi sporov v poljskem komunizmu. — V svlado grških komunističnih razbojnikov so sprejeli tudi zastopnike makedonske Narodne osvobodilne fronte, ki hočejo Titu vzeti Makedonijo ter jo vključiti v novo kominformistično makedonsko državo. — Dan molitev po vsej Abesiniji, da bi Združeni narodi bivših kolonij ne vrnilj Italiji. — Nove čistke v sovjetski telovadni organizaciji na Češkem. — Madžarska komunistična vlada protestira, da bi glavna skupščina Združenih narodov razpravljala o procesu proti kardinalu Mindszentyju. — Titova vlada je uvedla celo vrsto novih nadzorstvenih ustanov za vse panoge šepajočega podzavljenege gospodarstva. Nadzorniki bodo sami partijski in delovni priganjači.

bo rešilo vprašanje prehrane in človeške nadprodukcije ter našli novi viri življenjskih dobrin.

Življenjska raven in človeška kultura

Države, ki so se povzpelle na vrhunec svojih moči, so najbolj odgovorne za bodoči razvoj človeštva. Čim večja moč tem večja odgovornost. Marshallov načrt je posledica tega spoznanja, ki hoče dvigniti svet. Ako stremi Amerika za povzdigo svetovnega življenjskega standarda, dela to ker se zaveda, da je nemogoče sprostiti v ravnovesje svetovne sile in dvigniti človeštvo, ako del sveta živi v izobilju, drugi večji del pa v pomanjkanju. Brez povzdiže življenjske ravni ni mogoče ohraniti človeške kulture in moralnih vrednot. Zato ni Marshallov načrt izraz imperijalizma, ampak globokega čuta solidarnosti bogatega dela sveta z revnim in bednim svetom. Komunizem pa je proti pomoči za bedne in siromake, ker noče njih gospodarskega dviga, ker noče današnje zapadne kulture, ki ni izšla iz materializma, noče zadovoljnih in svobodnih ljudi, ampak same berače, nezadovoljneže in revolucionarje. Zato od kod odpor proti Marshallovemu načrtu?

Zato je v svojih osnovnih postezah politika Amerike logična posledica stremjenja za dvig vsega človeštva in za ohranitev naše krščanske kulture, brez stremjenja po zavojevanju tujih držav potom kakih petih kolon.

Tržaški problem

Ne moremo pa se strinjati s politiko zapadnih velesil, ki jo vodijo na STO. Ta politika je proti STO, ki je, četudi kompromisna, vendar najbolj posrečena in edino prava rešitev tržaškega problema, ki bi delal pariški konferenci večjo čast, ako bi hle meje STO širje in bi obsegale vso Primorsko. Na STO je 360.000 prebivalcev, od teh 235.000 Italijanov, 115.000 Slovencev in Hrvatov ter 10.000 drugih narodnosti. V anglo-ameriški coni je 290.000 ljudi t. j. 200.000 Ital., 80.000 Sloven. in Hrvatov ter 10.000 drugih. To je narodno mešano ozemlje. Ali to ni glavni argument, ki govori za ohranitev STO. Trst je po svoji zgodovini, po svoji zemljepisni legi, po svojih pristaniških napravah in železniških zvezah srednjeevropsko, podonavsko mesto. Vse Podonavje, od Češkoslovaške, zapadne Poljske, Avstrije, Ogrske do zapadne Jugoslavije ima samo skozi Trst pot v svet in na morje. Le skozi svobodna tržaška vrata se bo mogla razvijati na Balkan in v Podonavje svobodna trgovina z zapada. Italija ne potrebuje Trsta, kakor samo za to, da presko njega gospodarsko kontrolira Podonavje in Srednjo Evropo. Dokler bo Trst od Italije odvisen in pod njeno kontrolo tržaški

6. APRILA: Avstrijsko notranje ministrstvo koroski Osvobodilni fronti ni dalo dovoljenja za delovanje, češ da se bori za razbitje Avstrije. — Ameriška vojska po vsem svetu praznuje svoj dan z velikimi paradami, ki so bile posebno slovesne v Nemčiji in v Trstu. Parad po vsem svetu se je udeležilo 1.600.000 mož. — Pri volitvah v pokrajinske svete v Angliji za zdaj vodi konservativci pred vladno Delavsko stranko. — Francoski, angleški in ameriški zunanji ministri se v Washingtonu posvetujejo o bodoči ureditvi zahodne Nemčije. — Moskovski radio silovito napada Tita in njegovo klico in trdi, da Titova gonja proti Sovjetski zvezi in bolševiški partiji presega celo nekdanjo Goebbelsovo propagando. — Načelnik vrhovnega poveljstva ameriške vojske, general Bradley, je govoril o vojaškem pomenu Atlantske zveze za Evropo in njeno svobodo. — Sovjetska zveza je s 15. aprilom sklenila zapreti vse svoje konzulate v Italiji.

promet, ne bo mogel Trst pritegniti nase srednjeevropskega prometa in trgovine. Zavezniška vojska uprava je grešila ravno v tem, da je vklenila Trst v italijanski gospodarski sistem.

Kdor ponuja Trst Italiji, se ne zaveda, da s tem odpira vrata komunizmu na zapad in bližnji vzhod. Pod Italijo bi postal Trst šele pravi komunistični center. Danes je tržaški komunizem razdvojen, nesposoben za veliko propagandno akcijo, ker se sam razjeda in žre. Ko bi pa Trst prišel pod Italijo, bi se pod silo razmer ves tržaški komunizem združil v eno samo falango, in bi dobival iz Italije neoviran dotok. In tedaj bi izkoristil vsa ona ogromna propagandna sredstva, ki so v Trstu zbrana, ki pa so danes paralizirana, in bi povzdignil Trst na stopnjo komunističnega propagandnega centra ne le za evropski zapad, ampak tudi za Afriko in bližnji vzhod. To je bil ravno cilj internacionalističnega komunizma, ko je 1946 in 1947 zgradil v Trstu največje tiskovno podjetje cele Evrope, ki je stala 1/2 milijarde lir.

Ako pa ostane Trst samostojen, in se spremenj sedanje tržaško gospodarska in finančna politika, bo v Trstu zavladalo blagostanje, življenjski standard se bo dvignil. To bo največji adut proti tržaškemu komunizmu, ki bo pričel naglo razpadati v črem momentu, ko bo pričela izginjati brezposelnost in se vračati blagostanje.

Mi Slovenci in Hrvati se predbro spominjamo, koliko zla nam je Italija storila v 25 letih, da bi mogli žetiti zopet pod njo. Kaj treba naštevati ta zločinstva? Dovolj bodi, da je pod Italijo padlo število tržaških Slovencev od 85.000 (Vivante: Ljudež redentismo adriatico) na 25.000 od 1918 do 1945. Sapientij sat.

Mi nismo fanatiki in ne šovjnisti. Smo stvarni, hladni računarnji. Mi vemo, da ne more priti Trst pod Jugoslavijo, ali vemo tudi, da ne sme niti pod Italijo. Pravijo, da je nevarno, da Trst okupira Jugoslavija, če odidejo zavezniške čete in ko bo v Trstu guverner. Vprašam Vas, ali bi bil Trst pod Italijo bolj varen kot pod zaščito Združenih narodov? Jugoslavija se zaveda, da ne more vzdrževati svoje zahteve po STO, ker je to narodno mešani teritorij. Ali ravno iz tega razloga ne bo mogla jugoslovanska javnost nikoli dovoliti da pride Trst pod Italijo. In ravno radi jugoslovanske javnosti, je Titova Jugoslavija življenjsko interesirana na ohranitvi STO. In dokler STO obstoja, ga ne bo napadla, ker bi Titov režim z napadom izzval vojno, katere se boji kot smrti.

Ako bi pa Trst postal italijanski — potem bi se po vsej Jugoslaviji razl val razočaranja in ogorčenja. Saj je Jugoslavija ravno radi Trsta in Primorske živel s fašistično Italijo 25 let v večnih sporih. In ravno izročitev Trsta Italiji bi preko noči približala 90% antikomunistov Jugoslavije Titovemu režimu v eni sami misli: osveta za Trst. Tedaj, kdor hoče okrepiti komunizma v Jugoslaviji in v Trstu samem, naj le izroči Trst Italiji. Mi smo za STO in za pošten sporazum z našimi sosedi Italijani. Ne zahtevamo ničesar, kar je njihovega, hočemo pa one pravice, ki pripadajo vsakemu svobodnemu kulturnemu narodu. In prepričan smo, da do tega sporazuma mora priti, ker je med tržaškimi Italijani še dosti treznih in poštenih glav.

Atlantski pakt

Atlantski pakt je obrambni pakt proti komunističnemu imperializmu in proti komunističnim petim kolonom. Dočim se je svetovni organ ziral na svoj svetovni pohod že med vojno in ves čas od 1945 doslej, je demokratski svet ostal ob strani in tiho gledal, kako so padale druga za drugo demokratske države: Jugoslavija, Poljska, Rumunija,

Bolgarija, Ogrska in Češkoslovaška. Demokracije so vedno nekoliko okorno počasne. Ali ko se zganajo in udarijo, ga ni, da se ne bi pod udarcem zrušil. V tem je moč demokracije. Tako so se demokracije zbrale v atlantskem paktu. Komunizem se zaveda, kaj to pomeni. To je začel njegovega konca. Zato je alarmiral vse komunistične pete kolone, ki so v 100% nacionalnih državah podajale po nalogu Kominforma velezdajniške izjave, za katere bi bili ono stran zvezne zaveze že davno obešenj Ali zaman. Naj komunistični petokolonaši še toliko kriče, njih moč peša iz dneva v dan. To so nam potrdile vse volitve, ki so se v zadnjem letu vršile v Evropi in zadnjič prav posebno še francoske kantonalne volitve. Ali z vojno ali brez vojne, komunizem je obsojen v propast, ker ga je

Tajniško poročilo

dr. Frana Vesela

Svoboda, o kateri smo toliko sanjali v dobi fašističnega spodstva in med drugo svetovno vojno, maja 1945. l. ni prišla v naše domove. Namesto svobode se je pojavila samo njena krava krinka, pod katero se je skrival še veliko krutejši totalitarizem, kot ga je svet premagal v drugi svetovni vojni. Najhujše zlo je bilo v tem, da se je marksistični komunizem prodajal v obliki svobode, demokracije in slovanstva. Naše ljudstvo je tako hrepenelo po vseh teh visokih idealih, da se je komunizmu v začetku posrečilo polastiti se naše narodne duše.

Toda z grozo je naše ljudstvo kmalu opazilo, da je to vse skupaj le ena sama ogromna laž, ki ni samo nepopravljivo škodovala našim narodnim pravicam, ampak tudi na najbolj sramoten način oblatila našo narodno čast.

Od tod torej izhaja vroča potreba, da se je naš narod uprlo temu novemu suženjstvu. Zapreka je bil le teror, ki je proniknil v žile vseh, od najbolj preprostih do najbolj razumnih.

Toda spontana volja našega ljudstva, da se osvobodj te podčlovečnosti, je bila močnejša od terorja.

Tako je vstala Slovenska demokratska zveza.

Takoj po podpisu italijanske mirovne pogodbe v Parizu 10. februarja 1947. je skupina ljudi v Gorici in Trstu sklenila, da bo politično organizirala demokratsko gibanje Slovencev, Hrvatov in Srbov na tem ozemlju.

Naše glasilo „Demokracija“

Glavna skrb je bila ustanoviti lasten časopis, ki naj bi služil kot živa vez za pogovor z ljudstvom.

Lahko razumete, kako velike težave je bilo treba premagati v takratnem duhovnem kaosu. Toda z nadčloveško voljo in odločnostjo so bile odstranjene vse ovire in 25. aprila 1947. l. je izšla prva številka našega tednika »DEMOKRACIJA«.

Prinesla je »Uvodno besedo« in znani proglas na Slovence, Hrvate in Srbe, ki vsebuje v lajdarnih besedah naš program ter odseva v pravi luči duha in voljo našega naroda, kateri se hoče vrniti k tistemu političnemu, demokratskemu življenju, ki je zasidrano v naravi našega človeka kot delavca, poštenjaka in ljubitelja miru.

Vsi poštenjaki so naše glasilo pozdravili z velikim zadoščanjem in z globokim upanjem, da bo izvršilo veljkansko nalogo, katero si je zastavilo.

List je mogel vzdržati vedno hujšo borbo samo zaradi visokega duha požrtvovalnosti sodelavcev, ki se kot naš nepozabni dr. Slavko Andrej Uršič, niso ustrašili dati tudi svoje najvišje za naše ideje, ter zaradi patriotizma in finančne pomoči naših prijateljev.

Pojava naše prve številke v atmosferi terorja in more tistih

svet spoznal kot vseuničujoči in vse razjedajoči krivi nauk zla, nauk temnih sil. Zato proč s strahom in z malodušnostjo. Po koncu glave, ker sta čast in bost dočnost za nas.

Po teh besedah lahko sodite, kakšen mora biti naš odnos do komunizma, bližnjega in daljnega. Med nami in komunisti je nepremostljiv prepad, ker so oni grobokopi našega naroda, njegovih vrednot in svetinj, mi pa smo ljudje, ki verujemo v ideale, v zdrave sile našega naroda in njegovo bodočnost. Mi verujemo v zmago dobrega nad zlom, verujemo v vstajenje slovenskega in jugoslovanskih narodov s pomočjo demokracije in svobode.

Burno odobravanje zborovalcev je sledilo predsedniškim zaključnim besedam.

dni, je bila podobna prižigu velikega kresa, ki je razgnal temo.

Od tistih dni je naše glasilo pogumno nadaljevalo težko in brezkompromisno borbo proti zagriženim postojankam italijansko-slovenskega komunizma in to z vedno večjim uspehom.

Razumljivo je, da naše glasilo ne zadošča kot tednik za borbo proti nasprotnikom, ki razpolagajo z milijardami ter lahko zato izdajajo številne dnevniške in tedniške.

Čprav je naše glasilo le majhno šilo v primeru z orožjem nasprotnikov, smo vendar s tem drobnim šilom prebodli vse velike pompozne balone nasprotnikov, ki so se s hruščem in trusčcem kot mehurčki iz milnice razblinili v nič.

Zato pa je danes naše geslo: »Demokracija« mora izziti dvakrat na teden!

Treba bo zaprositi za finančno pomoč vse sloje našega prebivalstva. Vsakdo se mora zavedati, da je list »Demokracija« najmočnejše in najsvetlejšo orožje našega demokratskega gibanja ter ga je treba zato okrepiti za vsako ceno.

Zvezina organizacija

Po rešitvi vprašanja časopisa smo morali vse naše sile posvetiti zgraditvi naše organizacije.

To naše organizacijsko delo lahko razdelimo v dve obdobji: v dobo od marca 1947 do 21. decembra 1947, ko je naša politična organizacija na svojem prvem obnem zboru stopila pred javnost, ter v drugo dobo od prvega obnega zbora do danes.

V prvi dobi je bilo potrebno zelo trdo delo, ko smo postavljali osnovne temelje naše organizacije. Brez sredstev in brez pomočnikov smo morali vršiti naše delo prepričevanja od človeka do človeka, da smo lahko postavili na noge skupino zaupnikov v Trstu in okolici, ki so potem širili naše ideje ter dajali pogum ljudstvu, ki je še vedno ječalo v okovih terorja. V ta namen smo imeli številne zaupne sestanke in seje.

Končno je mogla naša organizacija 21. decembra 1947 odprto stopiti na politično pozornico ter dokazati, da se je na Primorskem znova rodila demokracija in sicer demokracija v organizirani obliki.

Ne bom Vas mučil s statističnimi podatki, zato naj omenim le naslednje podatke: Osrednji Odbor je imel stalne seje. Na teh sejah smo obravnavali vsa važna in pereča vprašanja, ki se tičejo naših narodnih pravic. Zavzeti smo morali stališče do vseh zakonskih odlokov oredencij, o delavskih knjžicah, o osebnih izkaznicah in do podobnih ukazov, za katere slovensko ljudstvo ustrašlj dati svoje najvišje za naše ideje, ter zaradi patriotizma in finančne pomoči naših prijateljev.

Pojava naše prve številke v atmosferi terorja in more tistih

javna zborovanja — kot na primer v Mavhnjih ob navzočnosti 1000 oseb, na Opčinah ob navzočnosti 3000 oseb in v Nabrežini (samo za nabrežinski okraj) ob navzočnosti 800 oseb. Ni bilo nikakih incidentov, tako je naravno, če je napredovala demokracija na miselnost med našim ljudstvom.

Poleg tega smo imeli številne sestanke v Zgoniku, Borštu, Sv. Križu, Slivnem, Sesljanu, Rjčmanjih, itd. Povsod smo ustanovili poverjenjstva.

Poleg politične organizacije so vstala tudi druga demokratska društva kot na primer: Prosvetna matiča. Tako je bilo mogoče dostojno praznovati stoletnico ustanovitve Slavjanskega društva, stoletnico smrti pesnika dr. Franceta Prešerna ter tridesetletnico smrti Ivana Cankarja.

Na pobudo skupine socialno čutečih ljudi je nastalo Slovensko dobrodelno društvo, ki so ga oblasti priznale in ki vrši dobrodelno delo v korist vseh naših potrebnih rojakov.

Med drugim je moglo obilno obdariti za sv. Miklavža in božič okrog 500 najsiromašnejših otrok v veliko veselje njim in njihovih staršev.

Tudi med delavci naše ideje vedno bolj prodajajo.

Pozabljena niso bila tudi razvedrila in več lepih prireditvev je razveselilo naše člane in njihove družine.

Sodelovanje tržaških demokratskih sil

Druga naša glavna skrb je bila, zbrati vse demokratske komunistične sile. Zaradi tega smo se takoj obrnili za pomoč tudi k našim duhovščini ter jo zaprosili za moralno podporo v tej borbi na življenje in smrt proti sovražniku, ki se bori s vsemi, tudi z najbolj nizkotnimi sredstvi.

Bli smo mnenja, da se duhovščina ne sme izpostavljati zaradi delkatnega položaja, ki ga ima katoliška cerkev na jezikovno mešanem ozemlju, kjer mora vršiti težko in dobrodejno nalogo pri uravnoveševanju kontrastov med obema narodoma.

Poleg tega nas je vodila misel, da je naša Cerkev, nekaj tako visokega, da se ne sme vmešavati v zemeljske borbe in stopiti na javni trg, kjer je izpostavljena vsem napadom.

Po drugi strani pa — kot smo že večkrat slovesno poudarili — smo in vedno bomo za obrambo naše vere in njenih ustanov.

Predstavniki Zveze slovenskih duhovnikov so popolnoma odobrili te naše ideje ter so poslali nekoga laika kot zastopnika na seje našega prvga začasnega odbora. Kasneje so ustanovili Slovensko hrvaško krščansko združenje, glede katerega smo mi — ki smo smatrali našo Zvezo kot organizacijo vseh demokratskih nekomunističnih Slovencev, Hrvatov in Srbov na tem ozemlju — sklenili, da bomo sprejeli v našo Zvezo tudi politične stranke kot take.

S Slovenskim hrvaškimi združenjem smo uspešno sodelovali ter 16. septembra 1947 sklenili sporazum, pri katerem je združenje, med drugim, priznalo vodstvu Slovenske demokratske zveze izključno pravico zastopanja na zunaj v vseh političnih in gospodarskih zadevah. Združenje si je pridržalo neodvisno delo na kulturnem področju. Poleg tega je smatralo, da so njegove koristi in ideološke zahteve zaščitene z dejstvom, da je imelo tretjino članov v vodilnem odboru Slovenske demokratske zveze.

V sporazumu z združenjem smo sestavili program naše stranke, ki predstavlja hrbenico našega političnega gibanja in katerega smo večkrat objavili.

1. avgusta 1948 je bilo združenje razpuščeno in namesto njega je nastala nova organizacija — Slovensko krščanska socialna zveza.

Na ustanovnem obnem zboru 1. avgusta 1948 je predsednik iz-

javi, da se bo nova stranka bistveno držala sporazuma, ki je bil sklenjen z našo Zvezo 16. septembra 1947.

To pa se ni zgodilo, ker se na naše veliko obžalovanje njihovi zastopniki potem niso več udeleževali se našega odbora.

Šele januarja 1949 nas je Slovensko krščanska socialna zveza obvestila, da sporazum ne velja več in da je postala popolnoma samostojna organizacija.

V teku so pogajanja za sodelovanje, zlasti pri bodoči volivni kampaniji ter pričakujemo njihove zadevne predloge.

Svetoval bi današnjemu občnemu zboru, da bi priporočili novemu odboru, naj posebno skrb posveti obravnavanju tega vprašanja ter naj stori vse potrebne kompromise, če ima Slovensko krščanska socialna zveza pravo voljo za odkrito sodelovanje v blagor slovenskega naroda.

Naša zahteva po spoštovanju mirovne pogodbe in torej po obstoju Svobodnega tržaškega ozemlja je življenjske važnosti za tukajšnje slovensko ljudstvo, ker od tega zavisi njegova svoboda in njegov kruh.

Za dosogo tega cilja smo mnenja, da je politična edinstvo na Primorskem bila vedno tista edina prava pot, po kateri smo vedno uspevali, da smo se kljub največjemu pritisku vzdržali na površju ter ohranili svoje politične in kulturne postojanke. Politična edinstvo je vedno edina prava pot manjšinskega naroda, kadar se znajde nasproti večinskemu.

In to politiko ne bi smeli nihče v tem usodepolnem času kršiti.

Mi in blok italijanskih strank

Kar se tiče naših odnošajev z blokom italijanskih strank, moramo reči, da so te kazale do nas vedno nekakšno nezaupanje in nerazumevanje. Zavedajo se, da bo naša ideja triumfiralna nad lažno idejo komunizma in marksizma ter da bo tako nujno naše demokratično gibanje postalo edini predstavnik Slovanov na tem Ozemlju.

Tako bo padlo njihovo geslo o slavokomunizmu, ki je najstrupenejša orodje, kar jih uporablja. To italijanski šovinisti, da bi dosegli spremembo italijanske mirovne pogodbe in z njo vrnitev Trsta k Italiji.

Tem kratkovidnejšem ključemo, da ne obstoja slavokomunizem, ampak samo komunizem, ki skuša zaslužiti ves svet. Zaradi tega je treba potolči komunizem in ne napadati Slovanov.

Ti kratkovidnejši nočejo še odpreti oči resnici in nujnosti, da imata oba naroda tu dvojni poslanstvo: narodno in evropsko.

Narodno, ker mora vsak narod ohraniti svoje kulturne vrednote, ter evropsko, ker na tej stični točki med Slovani in Italijani, z izročitvijo Trsta Italiji ali Jugoslaviji, ne sme nastati takšen položaj, ki bi rodil večno sovražništvo med obema narodoma, katero bi imelo zelo resne posledice za ravnotežje in mir v vsej Evropi.

Poleg tega se ne sme pozabiti, da je Trst pristanišče in izhod na morje za vso Srednjo Evropo in Podonavje. A to osnovno gospodarsko vlogo mora vršiti le, če ostane neodvisen.

Zaradi tega je nujno treba opustiti vsa strahotna in nestrpnostna stališča ter začeti z delom brez vsake zahrbtnosti, da bodo tako postavljene temelji plodovitega sožitja in sodelovanja, ki bodo v korist vsega prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja in obeh sosednjih držav.

Tako Italija kot Jugoslavija bi se čutili globoko prizadeti v svojem narodnem ponosu in prestizju, če bi njeni rojaki živeli pod tujim gospodstvom.

Toda v zadnjem času je mogoče opaziti znake popuščanja nestrpnosti ter vsak dan bolj raste število dalekovdnežev Italijanov, ki so Tržičani kot mi in ki objektivno priznavajo, da je obstoj Svobodnega tržaškega ozemlja edino možna rešitev.

Zavezniška vojaška uprava

Pri tem pomirjevalnem delu bi morala pomagati s svojo politiko tudi Zavezniška vojaška uprava, ki tu predstavlja zahodne demokracije. Že v prvem proglašeno smo objavili, da smo pripravljene lojalno sodelovati z Zavezniško vojaško upravo ne samo v interesu naših sorojakov, ampak tudi v interesu vseh prebivalcev Svobodnega tržaškega ozemlja, kolikor nam je bilo mogoče, smo se tenkovestno držali tega našega stališča.

Skušali smo Zavezniški vojaški upravi objektivno pojasniti naša vprašanja na številnih razgovorih s pristojnimi oblastmi ter smo predložili tudi številne dokumentirane spomenice.

Toda samo na šolskem področju je Zavezniška vojaška uprava resno pokazala razumevanje za naša vprašanja. A tudi tu je treba še nujno rešiti v prihodnjem šolskem letu vprašanje ustanovitve dvehletne trgovske ter industrijske šole. Prav tako mora Zavezniška vojaška uprava posvetiti pozornost vprašanju šolskih poslopij, ki so nezadostna in neprimerna za naše šole.

Na drugih področjih pa žal Zavezniška vojaška uprava ni sprejela še nobenih ukrepov, čeprav so še tako upravičeni ter tako ni popravila krivic in škod, ki jo je povzročila slovenskemu ljudstvu fašistična diktatura.

Bodoče upravne volitve

Preidem na zadnje vprašanje — to je na vprašanje bodočih upravnih volitev.

Znano je, da namerava blok italijanskih strank dati volitvam značaj plebiscita italijanstva. Ravno zaradi tega so slovensko ljudstvo globoko presenetili: peto poročilo generala Aireya, odlok Zavezniške vojaške uprave št. 345 o sestavi volivnih imenikov in odlok št. 33 o volitvah, ki vsi prav v bistvu kršijo narodne pravice Slovencev in ki se zdijo, da kot nalašč služijo ciljem italijanskih šovinistov.

Zgodilo se je nekaj, kar še nikoli v zgodovini ustavnega prava, namreč, da so dobili volivno pravico ljudje, ki sploh niso državljani Svobodnega tržaškega ozemlja. Tako imajo volivno pravico italijanski državljani, ki so bivali na anglo-ameriškem področju 15. septembra 1947 in s tem desetletni sočitaljanov, ki so se semkaj preselili iz Italije. Vsi javni uradi, zlasti občina, so v rokah Italijanov in sicer ljudi, ki pripadajo bloku italijanskih strank. Tako so torej javni uradi v rokah izključno italijanskih identitov.

Po drugi strani pa so odrekli pravico do rezidence v rojstnem mestu in s tem pravico do državljanstva desetstotcem Slovencev, ki so bili rojeni tukaj in so bili italijanski državljani, a jih je potem fašizem pogljal iz njihovih domov po svetu. Tako so bili tisoči Slovencev ogoljufani za volivno pravico. Tako imamo na anglo-ameriškem področju Trsta, ki šteje 280.000 prebivalcev, nesorazmerno veliko, to je nad 195.000 volivcev.

K temu je treba še omeniti določbe, s katerimi bo pri volitvah italijanska večina v Trstu privilegirana pri nakazovanju številca svetovalcev, medtem ko bo v slovenskih občinah nasprotno slovenska večina zastopljena.

Toda ne samo v predvolivnem obdobju, ampak tudi po glasovanju na volitvah bodo pravice Slovencev zastopljene. Oddelek 3, člen 18 odloka št. 33 določa, da občinski odbor imenuje skrutinatorje za volitve. To se pravi, da bo skrutinatorje imenoval občinski svet v Trstu, ki je sestavljen iz članov bloka italijanskih strank, ki hočejo volitve spremeniti v plebiscit italijanstva. V resnici nekaj neverjetnega!

Vse te okoliščine potrjujejo sum, da upravne volitve nima jo toliko namena imenovati občinske uprave, ki so že itak v rokah bloka italijanskih strank, marveč

da bodo skušali z volitvami dati le nekako moralno potrdilo za predlog treh veselil z dne 20. marca 1948, češ da je ogromna večina prebivalstva za vrnitev Trsta k Italiji.

Vsa ta dejstva so globoko prizadela Slovensko demokratično zvezo v njenem sklepanju o sodelovanju na tako imenovanih upravnih volitvah. Tem bolj, ker smo prepričani, da bodo volitve s takšnimi cilji samo škodljivo vplivale na zopetno združenje področja A in B Svobodnega tržaškega ozemlja, katero si prebivalstvo naše države tako želi.

Kljub vsemu pa v nobenem primeru ni možen kakšen volivni kompromis med nami in komunisti, katere koli vrste.

Rajši časten poraz kot pa nizkoten kompromis!

Ni važno, da naše demokratično gibanje zmaga v enem ali dveh letih, ali da si osvoji kak sedež v občinskih svetih. Važno je, da se demokratična miselnost širi med našim ljudstvom, tako da bo predstavljalja njegove politične nazore, ki so zasidrani v njegovi naravi.

Naša organizacija mora zdaj na vsak način storiti vse potrebno, da bo pripravljena za volitve.

Rojaki, upam, da je naš odbor v dobi svojega poslovanja izvedel vse, kar je mogel v okviru svojih skromnih možnosti in sredstev ter ob težki dediščini, ki jo je na teh tleh zapustil komunizem. Bodoče naloge so resne in težke. Zlasti bodo morali novi voditelji našega demokratičnega gibanja posvečevati posebno po-

Zvezino sindikalno delovanje

v poročilu Sandra Miliča

Pripravljani odbor Svobodnih sindikatov je bil v začetku sestavljen iz šestih članov. Kasneje so ga razširili s pristopom novih tako, da so bile v njem zastopane vse važnejše stroke delavcev in nameščenecv. Odbor je izvolil iz svoje srede predsednika, tajnika in blagajnika. Sestal se je v štirih mesecih k 19. sejam, ki so bile vedno dobro obiskane. Odborniki so pokazali veliko odgovornost in so z zanimanjem razpravljali, preučevali in predlagali popravke in spremembe k programu novega sindikata. Zadnje sejo je imel odbor 13. januarja letos. Na teh sejah so odborniki sestavili in odobrili program in pravila novega sindikata. Zanimarjali pa niso tudi drugih dnevnih vprašanj, ki jih je razvoj dogodkov vsiljeval slovenskemu javnemu mnenju in premislek in ki se tičejo osnovnih narodnih in človeških pravic našega naroda.

Na širšem sestanku, ki je bil 19. decembra lani, so program prečitali, o njem na dolgo in široko debatirali in ga končno soglasno odobrili. Nato smo program v celoti objavili v »Demokraciji« — 31. decembra lani.

Pripravljani odbor je — kakor vidite — popolnoma izvršil svojo nalogo in so zdaj dani vsi tehnični pogoji za začetek rednega poslovanja Svobodnih sindikatov.

Pri svojem znanjem delo smo našli na navdušeno odobravanje vseh slojev slovenske javnosti, ki je pokazala veliko zanimanje in razumevanje za Svobodne sindikate, istočasno pa tudi svojo narodno in socialno zrelost. Sindikati so hoteli s svojim javnim delovanjem le krepi demokratično gibanje. Samoumevno je, da je njihova programska dolžnost — poleg socialnih in mezdnihih pravic — braniti tudi najosnovnejše narodne in človeške pravice tržaških Slovencev sploh. Velik je pomen, ki ga imajo sindikati v življenju narodov in držav, posebno v Angliji in Združenih državah. Posebno poučne so bile zadevno ameriške predsedniške volitve. Truman je zmagal le s podporo in po zaslugi sindikatov.

Zdaj si ogledimo, kako je prišlo do zamisli o ustanovitvi Svobodnih sindikatov in o namenu slo-

venskega sindikata v Trstu.

Znano vam je, da imamo v Trstu dva sindikata: Enotne sindikate in Delavsko zbornico.

Enotne sindikate vodi trenutno komunistična partija in sicer tako imenovana skupina komunistov. Pred kratkim so komunisti ustavili delovanje sindikata prosvetnih delavcev, katerem so vključeni povsečini slovenski učitelji in profesorji. Vse to kaže, da stopajo Enotni sindikati glede Slovencev po stopinjah Delavske zbornice. Poudariti je treba, da so Enotni sindikati razredni sindikati komunistične partije, ki majo za cilj zasedbo oblasti in izvedbo diktature proletariata. Obramba delavskih koristi je le krinka za dosego tega namena. Komunisti so namreč prepričani, da bodo delavci dosegli vse pravice le v tako imenovani »KOMUNI«, to je v diktaturi enega razreda.

Kaj pa delavska zbornica? Ta je v Trstu popolnoma različna od delavskih zbornic v Italiji, ki so v rokah komunistov. Tam so demokratičnejši izstopili iz Delavske zbornice in ustanovili svoj sindikat, v Trstu pa imajo v sindikatu glavno besedo. Komunistov v tržaški Delavski zbornici zaenkrat ni, ker imajo tu ločen sindikat — Enotne sindikate. V primeru pa, da bi se oba sindikata združila, bi verjetno kmalu prišlo do razdora in bi demokratičnejši posamezniki pristajali v Italiji ter ustanovili svoj sindikat. To so neovrgljiva dejstva o položaju obeh sindikatov.

Oba sindikata sta jasno opredeljena: Enotni so komunistični, Delavska zbornica pa je sestavljena iz pristašev italijanskih strank. Ta dejstva so sama na sebi že nakazala nujno potrebo, da se poleg komunističnega in italijanskega sindikata ustanovi na Svobodnem tržaškem ozemlju tudi čisto slovenski sindikat.

Popolnoma jasno je, da Slovenci, ki niso komunisti, ne morejo v komunistične Enotne sindikate. Prav tako pa ne morejo zavedni Slovenci — še mnogo manj — v Delavsko zbornico, ki je Slovencev sovražna zaradi njenega načelnega stališča, da se mora Svobodno tržaško ozemlje priključiti k Italiji. Ugotavljamo torej, da zaveden Slovec ne spada v De-

lavsko zbornico!

Delovanje obeh sindikatov v Trstu zasleduje torej cilje, ki so proti vsem bistvenim koristim slovenskega življa na svobodnem področju.

Kakšen pa je, — ali bi vsaj moral biti, — namen sindikatov v življenju narodov? Prvi in temeljni namen je, da skrbijo za čim večje blagostanje delavcev, kmetov in nameščenecv katere koli stroke. Svoj namen dosega s tem, da organizirajo in povežejo delavce po strokah v združene sindikate. Naloga teh je, da urejajo razlike pri zaslužku raznih strok in jih spravljajo v sklad z gospodarskimi potrebami posameznika in celotne družbe. Urejanje teh mezdnihih razlik med zaslužki različnih gospodarskih strok ter med pretiranimi in oderuskimi dobički posameznikov (kapitalistov) ter industrijskimi in trgovskimi družbam — vpliva ugodno na splošno blagostanje določene narodne ali državne skupnosti.

V tej širši skupnosti se koristi in potrebe vseh poklicev in strok — zaradi višjih koristi družbe — zlijejo v enoto. Ta enota je narod ali država. Narode družijo med seboj poleg skupin koristi tudi skupne dolžnosti. Družijo jih jezik, vera, šola, skupna zgodovina, narodni običaji itd.

Razvojno je delavec nastal šele v industrijski dobi, ki traja komaj dobrih 150 let. Delavec je nastal iz kmeta in drugih poklicev, kakor je še prej v zgodovini kmet nastal iz lovca — no mada. Potreba, to je tehnični in upravni razvoj človeške družbe, je poleg lovca, kmeta in delavca terjal nastanek drugih stanov: obrtnikov, trgovcev, duhovnikov, vzgojiteljev, tovarnarjev, armade, uradnikov itd.

Sorodnost kmeta in delavca kaj nazorno potrjuje položaj na Svobodnem tržaškem ozemlju. Tu včasih ne vemo, kje konča kmet in začne delavec in narobe. Oba se nam namreč predstavljata v eni in isti osebi. Skoraj ni več govora o kmetu ali delavcu, pač pa o dvoživki, to je o polkmetu in poldelavcu. Ta dvoživka pa ima tudi svoje duševne potrebe — ima svojo dušo. Ta duša je njegova slovenska narodna zavest, ki je več ali manj razvita. To narodna zavest so skušali razni tujci in ideologi tekom našega zgodovinskega razvoja nasilno zatreti — uničiti! Pa je po vsaki veliki izkušnji in ne-

stno naglasiti pred občinim zborom iskreno politično vzajemnost med Slovensko demokratično zvezo v Trstu in Slovensko pravdo, kar je samo znak, da je mogoče z resnično demokratičnimi odnosi doseči sodelovanje med vsemi političnimi organizacijami, čemur pa je seveda predpogoj strpnost, jasnost misli in želja za dobrobitjo slovenskega naroda.

Pozdravne besede

Slovencev v tujini

Treznemu opazovalcu mora biti jasno, da je Slovenska demokratična zveza v tako kratki dobi svojega obstoja dosegla neverjetne uspehe. Kdor koli pogleda na razmere v tržaškem slovenskem javnem življenju nazaj pred dvestimi leti in če iste primerja z današnjimi, mora ugotoviti tako veliko razliko, da je skoro ni mogoče razumeti. Res, da je k temu delno pripomogel razvoj dogodkov — toda brez odločnosti, iskrenega patriotizma in svobodoljubja, nemajhnega poguma in dejavnosti, takih uspehov nikdar ne bi bilo. To dokazuje, da je mogoče uspeti povsod, ne samo ob mejah železne zavese, — da pa je treba le volje, poguma in čistosti misli.

»Slovenski pravdi« je zato v posebno čast izreči Slovenski demokratični zvezi in njenemu vodstvu iskrene čestitke z najlepšimi željami, da vztraja na tej poti svobodnih Slovencev ter da ne izgubi poguma, ko gre za obrambo in uveljavitev slovenskih političnih in kulturno-socialnih svobodnihi pred oblastmi Svobodnega tržaškega ozemlja. V Slovensko demokratično zvezo so uprte oči tisočsočev Slovencev v zasužnjeni domovini. Vi ste mrtva straža slovenske svobode, ki mora dokazati svetu, da smo miroljuben, demokratičen in kulturni narod.

Obenem čutimo prijetno dolž-

stveni spet vstala k novemu življenju in bila vedno močnejša. Sami smo bili v polpretekli zgodovini žrtev in dokaz, da je narodna zavest, čeprav rahla, še vedno močnejša kot vse prazne ideologije hladnega razuma. Narodna zavest je vera, je čustvo in živa kri!

Ta zavest slovenske narodne samobitnosti bo prva in glavna gonilna sila novega sindikata! Ni to nikak narodni šovinizem, pač pa nujna potreba samohrane enakih socialnih in narodnih pravic — pravice do enakopravnosti.

Ponavljamo — ničesar ne obljublamo. Kar bomo zgradili, bo delo naših skupnih naporov za boljšo bodočnost Slovencev in Slovanov Svobodnega tržaškega ozemlja. To je naš edini cilj!

Čaka nas delo, delo in spet delo, da si zgradimo krepke stanovske organizacije, ki bodo najboljše branik naše demokracije in naše iz krvi porojene svobode!

Sledili so pozdravni govori. V imenu Slovenske krščanske socialne zveze je pozdravil občni zbor prof. Cerovac. V imenu goriške SDZ je spregovoril dr. Avgust Stilič, ki je poudaril velik pomen složnega dela vseh tržaških antikomunistov v borbi za demokracijo. V imenu vseh Goričanov je izrazil tudi posebno priznanje sedanemu predsedniku dr. J. Agnelettu in tajniku dr. Franu Veselu za njuno prizadevno delovanje. Iz Gorice so bili prisotni tudi g. Polde Kemperle in drugi. V imenu akademskega kluba »Jadrana« je govoril Drago Gantar, ki je v imenu naše učeče se mladine želel SDZ obilo uspeha pri njenem težkem delu za blagor vsega slovenskega naroda in nove slovenske demokracije. V imenu Slovenske prosvetne matice je zborovalce pozdravil njen predsednik dr. Janko Lež, ki je ugotovil, da hodi SDZ po preizkušeni poti slovene »Edinosti« in da ravno zato ima veliko odgovornost, ker piše tržaškimi Slovencev s širjenjem narodne sloge novo poglavje v njihovi zgodovini. Predsednik dr. J. Agneletto se je vsakemu govorniku posebe zahvalil in še prečital čestitke izvršnega odbora »Slovenske pravde« iz Londona.

Sledilo je izčrpno in tehtno razpravljanje o podanih poročilih. Sandro Milič, dr. Branko Agneletto, dr. Avgust Stilič in drugi so v ozračju, ki ga le demokratični red omogoča, podali svoje mnenje o obravnavanih vprašanjih. V raznih ločenih mnenjih je našim demokratom narodna sloga in korist edino merilo! To so vsi govorniki na najbolj otipljiv način dokazali.

Sergej Žetko je spregovoril v imenu delovne mladine in pokazal na ogromni pomen za narodno bodočnost, če narodno čuteča mladina koristno poseže v politični razvoj lastnega naroda.

Velikonočna številka „Demokracije“ izide na osmih straneh in stane 30 lir

Kaj pričakuje mladina od nas?

Ne samo diktature, temveč tudi demokratski režimi in stranke se zavajajo važnosti mladine. Povsod opazimo prizadevanje, da se vključijo čimveč mladine v stranko, kjer vzgajajo in pripravljajo za javno politično delo. Pri vseh strankah opažamo močne mladinske organizacije, ki so nositeljice življenja v stranki. Pri vsem strankinem delu se opaža pečat dela mladine. Kar pogledamo na italijanske stranke v našem mestu pa bomo videli, da je to resnica. Ravno tako je pa treba pri nas skrbeti za mladino in jo pridobivati v naše vrste. Ne smemo odpraviti mladine od vsakega dela, jo zapostavljati in zanemarjati. Če je mladina sledila napačnim komunističnim naukom je tega kriva v glavnem zgrešena miselnost starejših slovenskih politikov, kateri niso posvetili svoje pozornosti mladini in ki so bili do danes mišljenja, da se mladina politično ne sme izpostavljati. Skrajni čas je, da s tako miselnostjo prekinemo in postavimo mladino v prve politične vrste, ker tam je njeno mesto. In ravno po politično organizirani mladini si bomo vtrli pot do staršev. Če hočemo pridobiti in navdušiti mladino, mora politično delovanje naše zveze sloneti idejno na slovenstvu in slovanstvu. Slovenstvo nam mora biti najvišji ideal, pred katerim se morajo ukloniti vsi strankarski predskoti. Samo z aktivnim in vztrajnim, ne onim, brez kompromisnim delovanjem bomo dvignili mladino iz narodne brezbriznosti, kamor je pahnila komunistična fratelančna politika.

Občni zbor je nato izglasoval razrešnico staremu odboru in odobrili zvežna pravila.
Po desetminutnem odmoru vložila Alojz Kalin in Sandro Milič vsak svojo listo novega odbora. Listi sta se ujemali pri predlaganju oseb na mesto predsednika, tajnika in blagajnika in večini odbornikov, razlikovali sta se le pri predlogih o osebah za par odborniških mest. Na poziv dr. A. Šufigoja pristane oba vlagatelja na sestavo kompromisne liste, ki so jo zborovalci soglasno sprejeli.

Novo vodstvo SDZ

Predsednik: dr. Josip Agneletto, Trst; podpredsednik: Ferdo Kalin, Opčine; tajnik: dr. Fran Vesel, Trst; blagajnik: Mihael Flaiban, Trst; odborniki: dr. Peter Udovič, Trst; Sandro Milič, Trst; dr. Silvo Križmančič, Bazovica; Hortenzij Milok, Milje; Ivan Gruden, Zgonik; Kristijan Tence, Sv. Križ; Sergej Žetko, Trst; Ivan Mavrič, Trst-Greta; Stanko Flego, Trst. V odboru so še zastopniki Nabrežine, Boršča in Sv. Marije Magdalene Spdnje.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: predsednik Miro Srebotnjak; člana Vlado Starc in Alojz Kalin.

Za predsednika razsodišča je bil izvoljen ravnatelj Ščuka iz Nabrežine.

Po izvolitvi novega vodstva SDZ je občni zbor soglasno odobril naslednjo resolucijo:

RESOLUCIJA

1) Vztrajamo na spoštovanju mirovne pogodbe z Italijo, ker smatramo, da je Samostojno tržaško ozemlje edina zadovoljiva rešitev tržaškega vprašanja, ki istočasno nakazuje tradicionalno gospodarsko obnovo Srednje Evrope, obenem pa posrečeno odstranjuje politična trenja, ki ogražajo svetovni mir.

2) Z vsemi demokratskimi sredstvi se bomo borili tudi v bodoče tako proti fašizmu, kakor proti komunizmu, ker nam preteklost in sedanost dokazujeta, da vodi vsaka diktatura človeštvo v nezgibno pogubo.

3) Vztrajamo na pravičnem sporazumu z državljani italijanske narodnosti na podlagi medsebojnega spoštovanja in enakopravnosti.

4) Ponovno apeliramo na ZVU, da prične z izvajanjem določil tržaškega statuta v pogledu pravic slovenskega jezika v državnih in občinskih uradih in z nametanjem slovenskega uradništva v razmerju, ki odgovarja številu slovenskega prebivalstva. Obenem zahtevamo, da ZVU zaščiti slovensko prebivalstvo proti sistematičnemu potvarjanju podatkov o slovenskem števju s strani tukajšnjega italijanskega tiska, ker take potvorbe dramatično jašči miselnosti in niso v skladu z demokratskimi intencijami ZVU.

5) Ponovno zahtevamo vrnitev vsega premoženja, ki ga je fašistični režim v kakršni koli obliki in pod kakršno koli prevlezo odvzel slovenskim gospodarskim in kulturnim ustanovam na STO ter povračilo škode, ki je bila tem ustanovam povzročena.

6) Pozdravljamo uspehe Marshallovega načrta in sklenitev Atlantske pogodbe, ker smatramo, da samo tak ukrep lahko prepriča zasužnjevanje sveta po komunizmu.

7) Pošljamo bratske pozdrave vsem demokratskim Slovincem, Hrvatom in Srbom v domovini in na tujem z najtoplejšimi željami, da bi bilo njihovo sedanje trpljenje čimprej poplačano z resničnim osvobođenjem.

8) Pozivamo vse demokratske Slovence, Hrvate in Srbe, da moralno in gmočno podpirajo naše demokratsko gibanje za zmago svobode, demokracije in pravičnosti.

Ob 13.30 je novi zvezni predsednik dr. J. Agneletto po kratkem zahvalnem programatičnem govoru zaključil prvi občni zbor SDZ v Trstu.

Kdo je glavni krivec?

V teh zadnjih dneh sta onstran državne meje bila razstreljena dva italijanska vojaška spomenika in sicer spomenik na Sv. gori in spomenik na Stari gori nad Šempetrom. Oba ta dva spomenika sta bila postavljena v fašistični dobi. Z njim se je proslavljala zasedba dotičnih višin po raznih oddelkih italijanske vojske. Zaradi razbitja teh dveh spomenikov je italijansko časopisje razkačeno, se dela ogorčeno, psuje »slovenski fanatizem«, ki uničuje pomnike »talijanstva« in z neštetiimi protesti poziva vladno, naj z energičnim posredovanjem pri jugoslovanski vladi prepreči nadaljevanje takih »barbarskih činov«. Mi obojamo vsa dejanja, ki rušijo in ne gradijo,

ki sejejo sovraštvo in spore med sosedi in narodi, vendar bi vprašali razvnete italijanske nestrpnosti: kdo je početnik takih in sličnih nekulturnih dejanj, kje je zli duh?

Po prvi svetovni vojni je bil lep del slovenske zemlje priključen k Italiji, ki je sveto zagotovila, da se bo Slovincem pod njenim okriljem bolje godilo kot prej pod Avstrijo; imeli bodo popolno enakopravnost. Tiste čase je stal v Postojni Vilharjev spomenik, v Kobaru Volaričev, na Gregorčičevi hiši je bila spomnjska plošča in še mnogo drugih pomnikov naše preteklosti je bilo v deželi. V dobi kratkih let je bilo vse to odstranjeno, marsikaj s silo. Tudi spomenik kralja Aleksandra v

središču Ljubljane, v Zvezdi, je čez noč zginil. Sveto nas je bolelo in žalostilo, pa nismo smeli in mogli niti protestirati, ker nismo imeli niti časopisja. Se več! Vsi slovenski javni in zasebni napisi, ki so tudi živa pričana naše narodne samobitnosti, so bili prepovedani, v Gorjcih še v septembru l. 1947 ponovno uni-

ženi. Vrhunec je dosegla ta šovinistična gonja pa s prepovedjo slovenskih napisov na grobovih. To je bilo resnično skrunstvo spomina onih, ki počivajo v miru Gospodovem.

Kdo je vse to zagrešil? Kdo je kriv, če med obema sosednjima narodoma ne more priti do pomirjitve?

Vesti s Tržaškega

Sforza o Trstu

Po poročilih ameriške agencije United Press ter Britanske radijske družbe je l. aprila italijanski zunanji minister Sforza v Washingtonu dal daljšo izjavo ameriškem tisku. V njej se je dotaknil tudi Trsta. Dejal, da bi se tržaško vprašanje dalo rešiti prijateljsko in mirno po neposrednem sporazumu z Jugoslavijo.

Ta sporazum — je dejal Sforza — bi bil mogoč, ker se v Jugoslaviji razen Slovencev za Trst ne menj nihče. Italija bi bila pripravljena dati pametne koncesije, ker ji ni do tega, da bi grabila tuje ozemlje. Trst naj bi postal prestolnica ozemlja, katero je Sforza označil kot »del bodoče Združene Evrope«.

Sprememba priimkov v prvotno obliko

Ukaz ZVU št. 53, ki je bil pred kratkim podpisan, daje možnost za spremembo priimka vsem tistim osebam, katerim so ga leta 1926 spremenili na podlagi kr. dekreta.

Družinski poglavar bo moral predložiti prošnjo za spremembo priimka v prvotno izvorno obliko konskemu predsedniku. Prošnji je treba priložiti prepis odluka, s katerim je bil priimek spremenjen in krstni list prosilca. Po potrebnih ugotovitvah bo conski predsednik izdal odlok o spremembi priimka v prvotno obliko. V primeru, da bi conski predsednik prošnje ne ugodil, lahko prosilec vložil poziv na oddelek za pravne zadeve pri ZVU.

Prvo zasedanje tehnične komisije za poizvedbe in raziskavanje Evropskega obnovitvenega načrta v Trstu

Minister Robert Galloway, načelnik zastopstva Uprave za gospodarsko sodelovanje na Svobodnem tržaškem ozemlju, je 25. marca predsedoval seji Tehnične

komisije za raziskavanje in poizvedbe v zvezi z Evropskim obnovitvenim načrtom na tržaškem področju.

Komisijo vodi podnačelnik odposlanstva g. Joseph Caputa. Sestavlja jo 12 tukajšnjih strokovnjakov, med njimi nekaj tržaških funkcionarjev ZVU. Komisija bo izdelala natančen pregled gospodarskega položaja na Svobodnem tržaškem ozemlju, ki je potreben pri izvajanju Marshallovega načrta.

Gospod Caputa je v začetku seje povedal, da je naloga odposlanstva Uprave za gospodarsko sodelovanje v Trstu, ki nadzoruje izvajanje Evropskega obnovitvenega načrta na tem področju, da natančno spozna vprašanja, ki se tičejo krajevnega gospodarstva. Poleg tega mora poskrbeti, da bo prebivalstvo docela na jasnem glede teh vprašanj, ki končno vplivajo na življenje vsakega posameznika.

Program Evropskega obnovitvenega načrta v Trstu, je dejal gospod Caputa, ima za prvi in glavni cilj zmanjšanje brezposelnosti in znižanje cen. Zato se bo nova komisija vsak dan sešla na sedežu Uprave za gospodarsko sodelovanje in bo zbrala vse potrebne podatke ter statistična obvestila. Pri tem ji bodo pomagale razne krajevne ustanove, med njimi Trgovska zbornica, industrijska in trgovska združenja, Delavska zbornica, bančni zavodi, ustanove, ki skrbijo za kmetijstvo in ribijstvo, zadruga, obrtniška združenja, združenja bojevnikov ter strokovnjaki, ki se bavijo z gospodarskimi vprašanji.

Pri seji so določili delovni program nove komisije in sestavili pododseke, katerim so določili določene naloge za preučevanje in sestavljanje predlogov. Ti pododseki so: 1.) Pododsek za delo, 2.) pododsek za industrijo, 3.) pododsek za trgovino, 4.) pododsek za kmetijstvo in ribijstvo, 5.) pododsek za finance in gospodarstvo.

Vesti z Goriškega

Slovenski kartuzijanec — novomašnik

L. 1941. je stopil v kartuzijo v Fanetu pri mestu Lucca v Toskanji goriški Slovenec g. Lojze Sardoč iz znane narodne družine. Na veliko soboto 16. t. m. ga bo škof v Luki posvetil v mašnika, drugi dan, na veliko nočno nedeljo, bo daroval pa prvo sv. mašo. G. Sardoč, ki je bil kot zastopnik tvrtke Abuja, splošno znan po vsej deželi, se sedaj imenuje pater Lanuil. V novem stanu mu želimo obilo blagoslova.

Razmejitvena komisija

Italijansko-jugoslovanska razmejitvena komisija je tudi tekoči teden na več odsekih državne meje določevala dokončno razme-

jitev med obema državama. Tako je bila zadnji terek 5. t. m. na odseku pri Devetakih v Dolu in urejevala mejo v smeri proti Jamljam.

Pomanjkanje elektrike

Pristojne oblasti so določile, da je zaradi pomanjkanja elektrike od 5. t. m. dobava elektrike nega toka prekinjena od sedme ure zjutraj do sedme ure zvečer.

Preganjanje Slovencev

V Naborjetu v Kanalski dolini se poveljnik karabinske postaje s posebno ostrino zaganja v slovenske begunce in jih svojevojno podi iz kraja. Družino g. Antona Likarja, ki je prišla v Naborjet leta 1946, je izgnal iz dela in iz

Naborjeta. Gre za štiričlansko družino, ki je delala pri domačinu g. Gelmanu v Naborjetu št. 25. Dabila je ukaz, da mora zapustiti Naborjet v 48 urah. V spremenem pismu, katerega ji je poveljnik karabinjcev izročil, se neresnično trdi, da družina nima v Naborjetu dela, zato jo pošilja v Gorjico na IRO, češ, da ima v Gorjci sorodnike, ki bodo lahko zanje skrbeli. Likarjevi so vsi begunci so optirali za italijansko državljanstvo. Zato je početje vodje karabinske postaje iz Naborjeta tembolj nezasišeno. Zaradi tega, in ker je še izjavil, da bo spravil v dveh mesecih vse slovenske begunce iz Naborjeta, smo vložili proti njemu pritožbo na pristojno mesto. Želimo, da nam vsi, ki bi trpeli kako krivico v Naborjetu, pošljejo pravočasno in podrobno poročilo.

Odškodnina za vojno škodo

Odškodnina za vojno škodo, ki je nastala na sedanjem ozemlju italijanske republike, izplačuje goriška, odnosno pristojna finančna intendenca. Škoda, ki je nastala na ozemlju priključenem k Jugoslaviji in je bila prijavljena v Italiji pa izplačuje posebna komisija pri zakladnem ministrstvu v Rimu, zato pošilja finančna intendenca vse tozadevne prijave v Rim, potem, ko jih izpopolni z vsemi listinami. Prav zaradi tega vabi finančna intendenca naj vsaka prizadeta stranka dostavi v urad vse listine, zlasti pa državljanski list odnosno potrdilo, da je stranka optirala. Vse listine morajo biti overovljene (legalizirane) od prefekture. Predumji se izplačujejo samo tistim, ki so italijansko državljanstvo ohranili, odnosno, ki so zanje optirali. Kdor ni več italijanski državljan ali ni za to državljanstvo optiral, ne more dobiti plačila. To naše sporočilo velja tudi za tiste oškodovance, ki žive v inozemstvu in ki nas od raznih krajev vprašujejo za pojasnila v zadevi.

Nov vodnjak gradijo

V Stražicah gradijo nov vodnjak, ki bo služil Gorjci v služaju, da bi se kakor koli pokvaril tisti, ki je na jugoslovanskem ozemlju in sedaj dobavlja mestu vodo.

Odložena vojaška služba

Vojaki letnika 1928 iz goriške pokrajine so začasno oproščeni vojaške službe. Obrnejo pa naj se za pojasnila glede prošnje, ki jo morajo predložiti, na vojaško področno poveljstvo.

IZZA ZAVESE

Z muziko iz postelje na volišče ob petih zjutraj

V nedeljo 27. marca t. l. so se v Titovem rajju v slovenskem Primorju, na Goriškem, vršile volitve »sekretarjatov osnovnih frontnih organizacij«. Tako poročila »Nova Gorica« od 1. aprila, ki pravi dobesedno: »Na Grgarskem, v Brdih, posebno pa na Krasu so bile budnice in bile razbočene številne zastave. Na Lokvah, Vratih, Bitežu in v mnogih drugih krajih v Brdih in na Vipavskem so bile izvršene volitve do 8 ure zjutraj 100%. V Opatjem selu so imeli budnico

Velika noč kliče po lahkem perilu.

Srajce, nogavice, vse, kar potrebujete, dobiš v trgovini »PRI SONCU« Ivan Lupše, Trst, ul. Rismondo 1

Mizarji kmetovalci! Deske smrekove, macesne in trdih lesov, trame, vezane plošče, furnir, parkete in drva nudi najugodnejše

CALEA

TEL. T K S T 90441 Viale Sonnino, 24

z vašo godbo. V Kostanjevici so šli vsi po volitvah na prostovoljno delo. Tako »Nova Gorica«. Če pomislimo, da so potrebne vsaj tri dobre ure, preden opravijo vsi volivci svojo »dolžnost«, lahko trdimo, da so komunisti gonili ubogo ljudstvo na volišče že ob 5 uri zjutraj. Kot v zasmeh je moralo voliti 100% ter so mu postregli, servirali z godbo in s »prostovoljnima« delom namesto z zajtrkom.

Do kdaj?

Preganjanje duhovnikov

Po točnih poročilih, ki smo v Titovini nadaljujejo s preganjanjem prejelci v zadnjem času, se njem duhovščine. Naj navedemo samo nekaj žalostnih primerov: V Lučnah, dekanija Škofjeloka, so aretirali in odpeljali tamošnjega župnika Kambiča. V ovrhniškem dekanatu so spravili pod ključ kar tri dušne pastirje: župnika Lamberta Ramšaka pri Sv. Treh kraljih, župnika Stanjota Jegliča v Rovtuh in župnika Alojzija Tometa v Podlipi. Župnik Joško Kragelj na Likvu je že pred časom skrivnostno izginil iz svoje fare in nihče ne ve za njegovo bivanje; nekaj časa je baje sedel v Tolminu. Pred kratkim je »oblast« odpeljala v idrijske zapore g. Janka Zagarja, dekana v Idriji.

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Radio Trst II

(na valovni dolžini 318,8 metra ali 941 kc na sekundo)

DNEVNE ODDAJE: 7.15 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

OB NEDELJAH: 7.15 - 24.00 neprekinjeno.

POROČILA: dnevno 7.45, 12.45, 14.00 (izvzemši nedelje), 19.45, 23.15.

DNEVNI PREGLED TISKA: Dnevno ob 14.15 (izvzemši nedelje).

Nedelja, 10. aprila 1949: 9.30 Kmetijska ura. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Sprehodi po našem podeželju: »Na Proseke«.

— 17.00 To, kar vsakdo rad poslušaj. — 18.00 Ali že veste? — 19.00 Človek in šport. — 20.00 Sheherazade: balet. — 21.00 Radijski oder: ponovitev — 22.30 Pester spored plesne glasbe.

Ponedeljek, 11. 4.: 13.00 Jugoslovanska narodna glasba. — 18.00 Naša povest. — 18.15 Dumky trio op. 90. — 18.48 Narodni pesni. — 19.00 Gospodinjina ura. — 20.00 Športna kronika. — 20.10 Wagner: »Walkure«.

Torek, 12. 4.: 12.00 Novi svet. — 18.00 Beethoven: godalni kvartet op. 59 št. 2 v E molu. — 19.00 Angleščina po radiju. — 20.00 Pevski koncert Kosa Marjana. — 20.30 Z domače knjižne police. — 21.00 Vzori mladini: Peter Iljic Cajkovski. — 22.00 Brahms: simfonija št. 3 — v F duru Schumann: simfonija št. 4 v D molu.

Sreda, 13. 4.: 12.00 Sodobna Anglija. 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 19.00 Tehnika in gospodarstvo. — 19.15 Melodije severnih narodov. — 20.30 Zdravniški vedež. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 21.30 Beethoven: simfonija št. 2 v e molu.

Četrtek, 14. 4.: 12.00 Novi svet. — 18.00 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.30 Človek in priroda. — 21.00 Radijski oder: Gregorjin: »V času obiskanja« — pasijonska igra.

Petek, 15. 4.: 12.00 Sodobna Anglija. — 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Naša povest. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 21.30 Bach: Pasijon Sv. Mateja. Sobota, 16. 4.: 12.00 Ljudje in nazori. — 18.30 Oddaja za najmlajše — Fran Milecinski »Mojočni prstani«, izvajajo člani radijskega odra. — 20.00 Športna kronika. — 20.30 Programski periskop. — 22.15 Operna glasba.